

GOSPODARSTVO IN DELO

Slovenija je na prelomni točki. Po več kot desetletju stagnacije produktivnosti, padcu na lestvicah konkurenčnosti ter visoki obremenitvi gospodarstva z regulativo in obdavčitvijo, postaja jasno, da obstoječi model vladne politike pri oblikovanju ekosistema za gospodarski razvojni model ne omogoča uvrstitve Slovenije v klub najuspešnejših držav EU. Analiza trenutnega stanja razkriva strukturne ovire, ki onemogočajo preboj v višjo dodano vrednost, tehnološko voditeljstvo in globalno konkurenčnost. Ne gre zgolj za pomanjkanje sredstev, temveč za odsotnost usklajenega sistema, ki bi povezal človeški kapital, inovacijsko infrastrukturo in podjetniško ambicijo. Slovenija potrebuje nov razvojni model. Od modela prerazdeljevanja in birokracije k modelu podjetniške države, ki spodbuja podjetniško miselnost in razvoj. Podjetniška in visokotehnološka komponenta ne sme biti zgolj sredstvo za rast, ampak jo je potrebno obravnavati kot strateško odločitev države. Uspešna Slovenija 2034 je zaveza stranke Demokrati. za naslednja dva mandata.

Prednostni ukrepi

1. Dvig produktivnosti in dodane vrednosti

Rešitve:

- Nacionalni program za dvig produktivnosti v malih in srednjih podjetjih (digitalni vavčerji, svetovalne sheme, tehnološka modernizacija).
- Davčne olajšave za vlaganja v digitalizacijo, avtomatizacijo, R&D in usposabljanje zaposlenih. Ohranitev 40 % olajšave. Minimalna efektivna davčna stopnja pri 10 %.
- Spodbude za sodelovanje podjetij z raziskovalnimi institucijami pri razvojnih projektih pametne specializacije (financiranje 100 mio eur za prebojne projekte).
- Revizija obstoječih praks dviga produktivnosti in dodane vrednosti: odprava neučinkovitih in optimizacija uspešnih.
- 30 % degresivna amortizacija kot pospešek investicij.
- Uvedba davčne olajšave do 40 % za donacije športnim, kulturnim, gasilskim, invalidskim, izobraževalnim in raziskovalnim organizacijam ter skladu za redke bolezni. Namen ukrepa je spodbuditi podjetja in posameznike k večjemu vlaganju v lokalno skupnost ter podpreti delovanje društev, ki prispevajo k razvoju športa, kulture in solidarnosti.
- Hitri postopek za investicije z visoko dodano vrednostjo. Vzpostavitev posebnega upravnega postopka ("fast track") za podjetja, ki vlagajo v tehnologijo ali ustvarjajo več kot 100.000 € dodane vrednosti na zaposlenega (pospešena rast brez dodatnih subvencij, administrativni pospešek namesto denarja).

Učinki:

- Povečanje dodane vrednosti na zaposlenega.
- Hitrejši prehod v višje tehnološke panoge.
- Večja konkurenčnost podjetij.

Ciljni KPI: +15 % rast dodane vrednosti na zaposlenega do 2030.

2. Deregulacija in poslovno okolje

Rešitve:

- Enotni sistem presoje vplivov zakonodaje na konkurenčnost in inovacije.
- Poenostavitev in digitalizacija upravnih postopkov (»silence is consent«).
- Celovita revizija birokratskih ovir (arhiviranje računov, soglasja sosedov, fiskalizacija e-nakupov).
- Deregulacija mikro podjetij (poenostavljena regulacija, odprava nepotrebnih dovoljenj).
- Obvezna ocena gospodarnosti investicij in ocean dodane vrednosti pri razpisih.
- Združitev vseh inšpekcijske službe v enovit državni inšpekcijski organ, ki bo omogočal okrepitev dela inšpekcijskih služb s poudarkom na spodbujanju skladnosti in razvoja, ne zgolj sankcioniranje za vsako ceno; inšpekcije bodo spremljale tudi izvedljivost zakonodaje in o tem poročale zakonodajalcu.
- Načelo "1 IN – 2 OUT" pri novih regulatornih predpisih.

Učinki:

- Nižji administrativni stroški.
- Večja pravna predvidljivost in zaupanje vlagateljev.
- Hitrejše projektne časovnice.
- Več inovacij.

Ciljni KPI: –20 % administrativnih stroškov podjetij do 2030.

3. Podpora podjetjem z globalnim potencialom

Rešitve:

- Enotna kontaktna točka za scale-upe (mentorstvo, izvozna diplomacija, mreženje).
- Oblikovanje in krepitev investicijskega ekosistema s ciljnim soinvestiranjem zasebnih vlagateljev in skladov.
- 40 % olajšava za investiranje s strani fizičnih oseb za kapitalska vlaganja v podjetja ali sklade. (Evropski investicijski sklad ima pripravljenih 40 mio eur sredstev za projekte v Sloveniji).
- Priprava sprememb davčne zakonodaje za spodbujanje solastništva zaposlenih preko delniških opcij (obdavčitev ob unovčenju, ni dohodek iz delovnega razmerja) in vitka delniška družba (e-delnice, brez notarjev). Zakonodajni sveženj za talente - uvedba 30-odstotne dohodninske olajšave za privabljanje vrhunskih domačih in tujih strokovnjakov (po nizozemskem zgledu).
- Delovnopравни paket za startupe/scaleupe (fleksibilni 40-urni maksimum, oprostitve prispevkov za nadure, študentski s.p., upokojski s.p., razbremenitev prvih zaposlitev).
- Vzpostavitev mednarodne mreže gospodarskih predstavništev na perspektivnih trgih, ki bodo tesno povezana z veleposlaništvu in odgovorna za podporo v ciljnih državah (gospodarska diplomacija).
- Ustanovitev Enterprise Slovenia – sodobne, digitalno zasnovane agencije, ki bo vse oblike podjetniške podpore združila na enem mestu. Enterprise Slovenia postane osrednja kontaktna točka za vse, ki želijo razvijati/internacionalizirati podjetje in poslovanje. Agencija bo združila vse dosedanje institucije s področja podjetništva in promocije na enem mestu. Poslovna logika Enterprise Slovenia

bo temeljila na preprostem načelu: če imaš idejo, ti država ne postavlja ovir, ampak pomaga, da jo preveriš in razviješ in uresničiš.

Učinki:

- Več rastočih podjetij z globalno prisotnostjo.
- Več delovnih mest v visoko produktivnih sektorjih.
- Višji ugled Slovenije v inovacijskem ekosistemu.

Ciljni KPI: 100 scale-up podjetij z globalnim dosegom do 2034.

4. Trg dela in socialni dialog

Rešitve:

- Varna prožnost (flexicurity) – prožen trg dela ob hkratni zaščiti zaposlenih. Fleksibilnost pri zaposlovanju in reševanju vprašanja presežnih delavcev skupaj z učinkovito zaščito delavcev z "varnostno mrežo" ter s programi aktivne politike zaposlovanja in dostopom do programov prekvalifikacij.
- Sistematične prekvalifikacije in digitalne kompetence za odrasle. Sistem prekvalifikacij za deficitarne poklice: uvedba nacionalnega programa izobraževanja in prekvalifikacij za poklice, kjer primanjkuje delovne sile (IT, zdravstvo, socialna oskrba, proizvodnja, energetika).
- Krepitev socialnega dialoga – socialni dialog po danskem modelu: večina vprašanj o pravicah in obveznostih delodajalcev in delojemalcev se ureja sektorsko – s panožnimi dogovori med socialnimi partnerji. Država določa le osnovni okvir, ne posega v podrobnosti delovnih razmerij, kar zmanjšuje birokracijo in povečuje odgovornost partnerjev.
- Programi vračanja slovenskih strokovnjakov in davčne olajšave.
- Uvedba modernih oblik dela (hibridno, platformno) z jasno zakonodajno ureditvijo.
- Povezava izobraževalnega sistema in gospodarstva – širitev dualnega modela, obvezna praksa, skupni razvoj kurikulumov.
- Nacionalni program vseživljenjskega učenja – financiranje prekvalifikacij in usposabljanj v deficitarnih sektorjih.
- Pokojnine, ki nimajo osnove iz plačila prispevkov, se izvajajo iz sistema pokojninske blagajne in so neposredno strošek državne blagajne.
- Pokojninska reforma z uvedbo II. pokojninskega stebra in postopno uvajanje III. pokojninskega stebra.

Učinki:

- Bolj fleksibilen in konkurenčen trg dela.
- Večja vključenost zaposlenih v odločanje.
- Hitrejša prilagoditev delovne sile tehnološkim in demografskim spremembam.
- Večja privlačnost Slovenije za talente.
- Boljša povezanost izobraževanja in gospodarstva.

Ciljni KPI: stopnja zaposlenosti ≥ 82 %, povečanje deleža odraslih v vseživljenjskem učenju na 25 % do 2032.

Ukrepi mandata

1. *Vzpostavitev nacionalne gospodarske strategije 2034*

Rešitve:

- Nacionalna gospodarska strategija kot operativni načrt – strateški dokument z jasno vizijo in merljivimi cilji za dvig produktivnosti, dodane vrednosti in globalne prepoznavnosti gospodarstva. Preseči mora deklarativno raven in zagotoviti operativni načrt s konkretnimi koraki, časovnicami in odgovornimi nosilci.
- Fokusirana prioriteta področja in misijski pristop – jasno opredeljena prioriteta področja (npr. zeleno gospodarstvo, digitalizacija, prehranska varnost), skladna s Strategijo pametne specializacije (S5), s koncentracijo sredstev na področja največje konkurenčne prednosti.
- Preobrazba v podjetniško državo – do leta 2034 Slovenija postane podjetniška država, ki temelji na inovacijah, podjetniški miselnosti in ustvarjanju deljene vrednosti (CSV), namesto na prerazdeljevanju in birokraciji.
- Povezovanje kmetijstva, turizma in športa z gospodarstvom – podeželje kot strateška prednost in neizkoriščen potencial: lokalna pridelava hrane, turizem in šport združeni v integrirane ekosisteme, ki ustvarjajo dodano vrednost, delovna mesta in trajnostno regionalno rast.
- Nacionalni razvojni okvir 2034 – povezava gospodarskih, socialnih in okolijskih ciljev v pet ključnih programskih stebrov, ki določajo prioritete, merljive cilje in povezane ukrepe različnih resorjev v enotno strategijo.

Učinki:

- Povečana stabilnost in odpornost gospodarstva.
- Jasna nacionalna vizija, ki presega parcialne politike.
- Bolj učinkovito usmerjanje sredstev in razvojnih prioritet.

2. *Reforma inovacijskega ekosistema in prenos znanja v gospodarstvo*

Rešitve:

- V okviru SDH se oblikuje Slovenski sklad za inovacije in strateške projekte (javno-zasebni hibridni model: lastna sredstva SDH, EU viri, zasebni kapital).
- Reforma Strategije pametne specializacije (S5): ožji izbor prioritet, operativno spremljanje učinkov.
- Regulatorni peskovniki (regulatory sandboxes) kot testna okolja za inovativne produkte in storitve (AI, biotech, farmacija, robotika, demografske storitve).
- Industrijski grozdi z R&D podporo in povezovanjem univerz, podjetij ter vlagateljev (Enterprise Slovenija).

Učinki:

- Večja učinkovitost porabe javnih sredstev.
- Višja komercializacija znanja.
- Hitrejša digitalizacija industrije.
- Več podjetij z visoko dodano vrednostjo.

Ciljni KPI: povečanje deleža R&D projektov s tržnim učinkom na 50 % do 2032.

3. *Demografska in migracijska politika*

Rešitve:

- Digitalizacija postopkov zaposlovanja tujcev; enotno kontaktno mesto za delodajalce.
- Spodbude za vključevanje starejših v delo (upokojenjski s.p.).
- Povezava investicij s kadrovskimi potrebami, šolskimi programi in regijskimi potenciali.
- Aktivna vloga gospodarstva pri oblikovanju pogojev za višjo nataliteto (stanovanjska politika, fleksibilno delo, podpora materam).
- Reforma poslovnih registrov in digitalna povezljivost (GURS, AJPES, FURS) za spremljanje demografskih in migracijskih trendov.

Učinki:

- Večja dostopnost kadra.
- Blaženje posledic staranja prebivalstva.
- Boljše povezovanje izobraževalnih in zaposlitvenih potreb.

Ciljni KPI: zmanjšanje strukturnih primanjkljajev na trgu dela za 30 % do 2032.

4. Vzpostavitev strateškega razvojnega partnerstva med državo, znanostjo in gospodarstvom

Rešitve:

- Dolgoročni razvojni konzorciji med raziskovalnimi inštituti (IJS, KI) in podjetji.
- Misijski programi za rast visokotehnoloških podjetij po vzoru uspešnih tujih praks.

Učinki:

- Usmerjanje raziskovalne odličnosti v konkurenčnost gospodarstva.
- Krepitev slovenskih tehnologij z globalnim potencialom.

Ciljni KPI: delež javno-sofinanciranih raziskav, ki preidejo v tržno uporabo ≥ 60 % do 2040.

5. Strukturna reforma izobraževalnega sistema

Rešitve:

- Prenova kurikulumov: interdisciplinarno učenje, digitalne veščine, reševanje problemov, podjetnost. Sodelovanje izobraževanja in gospodarstva: uvedba vajeniškega sistema po nemškem modelu, povezava srednjih in višjih šol z delodajalci ter nagrajevanje podjetij, ki vlagajo v usposabljanje kadrov.
- Vseživljenjsko učenje kot sistemski steber razvoja kompetenc.
- Razvojna vozlišča univerz in gospodarstva: praktično usmerjeno izobraževanje + skupni razvoj produktov.
- Finančno opismenjevanje v izobraževalnem procesu.

Učinki:

- Več diplomantov z znanji prihodnosti.
- Zmanjšanje strukturne brezposelnosti.

- Hitrejša prilagoditev trga dela tehnološkim spremembam.

Ciljni KPI: delež diplomantov STEM + podjetniških smeri ≥ 45 % do 2040.